

MUNIO -

Kaldenecker Zsófia
Nagy Anna Borbála

2023

konzulens:
Kronavetter Péter

DEMOLITIO

falak

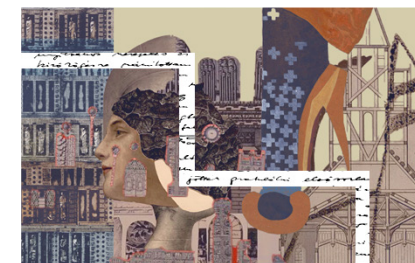
“Az egyik legkorábbi beszélgetés Rozgonyi Iván (...) interjúsorozata részeként jött létre 1964- ben. (...) A néhány oldalas monológban a művész sorra veszi addigi alkotói korszakait, és igyekszik számot adni azokról a kérdésekről, motívumokról amelyek az adott években foglalkoztatták. Központi helyet foglal el az elbeszélésében a fal motívuma, amelynek felhasználását több oldalról igyekszik megvilágítani.”

Zsemberyné Árvai Mária (2019). Történelem és emlékezet között: Ország Lili művészete

Kislány a fal előtt (Korai-korszak)

A fal motívuma korszakokat átívelően megjelenik Ország Lili alkotásain. Ez a fal Ország Lili festészetében kezdetben erősen negatív töltetű jelentéstartalommal bírt. Szimbóluma volt az elnyomásnak és a szorongásnak. Ahogyan a festőnő, mint művész kibontakozott és fejlődött, ez a fal hasonló módon kinőtte kezdeti jelentését. A sok utazás és élmény, ami Ország Lili nagy művésszé válását inspirálta, párhuzamosan eredményezte, hogy ezekre a falakra különböző jelentéstartalmak rakódjanak. Ikonok, ősi jelek hordozói lettek, majd letűnt városok romfalai, amik magukban hordozták a múltat és annak a történéseit, rétegeit.

Ez a rétegstruktúra, akár az idő, felfogható a jelenek egymásutániségaként is. Megjelenik benne nemcsak az egyéni psziché, hanem mítoszok is, ezáltal a kollektív emberi tudattalan, álmok, jelek, ezeknek újraértelmezése és újraélesztése, éppúgy, mint további ráakódott jelentéstartalmak. Ezek a romok a bizonyítékok arra, hogy semmi sem tűnik el nyomtalanul, kultúrák születnek, meghalnak és egymásra rakódnak. Ennek a gondolatnak kiteljesedése Ország Lili „labirintus” sorozatában észlelhető leginkább, ami felfogható egy hatalmas falként, faltöredékeként néhol ablakokkal, ajtókkal áttörve, ami arra vár, hogy belépjenek mögé, és megismerjék, mi is van a fal mögött.

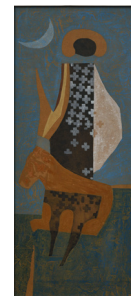
struktúra

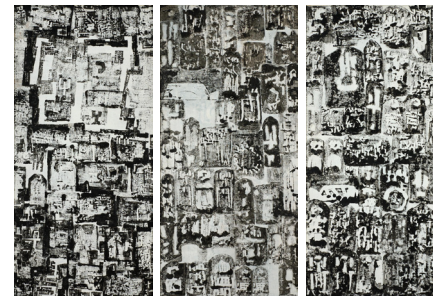
Barna várakozó figura (Labirintus-korszak)

"Életút és túlvilág: a részletes elemzés sem fog máshová vezetni. Mégis érdemes részletesen elemezni ezt a sorozatot, bejárni Ország Lili labirintusának útjait, ahogyan azt a művész tette." - írja Zsemberyné Árvai Mária a Labirintusos képekről - A képek tervezésekor visszanyúlt a montázs technikához, ezúttal azonban saját, korábban megfestett képeinek nyomdatechnikával sokszorosított reprodukcióit használta alapanyagként. A saját művek használatából kifolyólag itt mindvégig önmaga idézéséről van szó, mai szóval ez a kollázssorozat egy „remix”, az elsőként Laczkó Ibolya által használt kifejezéssel élve önmontázs. (...) A Labirintus sorozat képeit művészi értelemben nem tartom az oeuvre csúcspontjának. Valóban sok az ismétlődés, a képek kompozíciója és a motívumok is hasonlóak. Összegző műként, gondolat kísérletként azonban rendkívül izgalmas, kulcsfontosságú a szerepe az életművet lezáró műcsoportként."

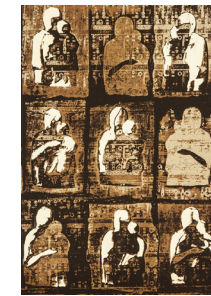
Hírnök (Korai-korszak)

Rekviem - részlet (Városos-korszak)

De Profundis (Írásos-korszak)

Ikonosztáz (Itáliai-korszak)

Nem próbáltunk meg új szálak alapján gondolkodni Ország Lili életművének szerkezetéről, hanem inkább vettük az utóbb leírt mondatot és alapmegállapításként kezeltük: (A Labirintus-korszaknak) összegző műként (...) kulcsfontosságú a szerepe az életművet lezáró műcsoportként. Ez az a gondolat, ami alapján elrendeztük a korszakokat, festményeket. A Korai-, Városos-, Írásos- és Itáliai-korszakot úgy szeretnénk kronológiai sorrendben bemutatni, mint az életmű alapja, amire ráépül a Labirintus-korszak, mint az életmű összegzése. Egy lineárisan felépített kiállítás, melynek a végén helyezkedik el a Labirintus-korszak, nem érzékeltetné elegendően az összegzés gondolatát, mert ugyanazon formai keretek között lenne bemutatva, mint a többi korszak. Ezért választottuk el a labirintusos képeket a többi korszak képeitől és helyeztük el a két csoportot két eltérő téri helyzetben, ezzel alkotva két kiállítást, melyek között létrejöhet átvilágítás, áttörés, de formailag egyértelmű az elkülönülés. Elkezdtünk gondolkodni a negatív térről, amely kialakítása során egyszerre két tér jön létre. Párhuzamot húztunk a negatív tér viselkedése és Ország Lili életművének struktúrája között.

negatív

"Ha a pozitív tér bármilyen észlelt létrehozott tér, akkor a negatív tér lényegében ennek az ellentéte: egy szilárd, de egy bizonyos konfigurációs állapotban lévő szilárd tér, amelyet kétféleképpen minősítünk. Először is, úgy kell alakítani, hogy kívülről meghatározza és formálja a teret, és nem jelenhet meg leválasztott tárgyként. Másodszor, üresnek kell lennie, és ezáltal belsőleg tartalmaznia kell a teret. Más szavakkal, ha a pozitív tér az üresség, amely a „köztes” forma, akkor az ellentéte, a negatív tér, az üresség, amely a „köztes” tér. A negatív tér a fizikai szilárd test sajátos kialakítása, amely kizárólag a tér kialakítását szolgálja, mind önmagán belül, mind kívül. Ez a többszörös megjelenés állapota, szilárdnak látszik és üres."

(Steven Kent Peterson - Space and Anti-space)

A fenti szöveg definíciója szerint a negatív tér akkor jön létre, ha egy pozitív -tömör- tér belsejét kimarjuk. Az így már csak szilárd térnek nevezett megmaradt pozitív tér belső, kimart felszíne a negatív teret, a külső felszíne pedig az azt körülvevő külső teret formálja, és e kettőhöz folyamathoz mindenképpen különböző attitűddel áll hozzá. A két attitűd elkezdhet nagyon hasonlítani egymáshoz, ha a két térnek szorosabb a kapcsolata, és eltávolodhat egymástól, ha a kettő kapcsolata nem fontos. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy az attitűd annak függvényében változik, hogy a külső tér mennyire tükrözi a lényegi szerepet magára vállaló belső negatív teret. A mi esetünkben Ország Lili festői énje maga a szilárd test, amely kiadja magából ezt a két teret. A külső teret alkotó felszínt tesszük egyenlővé a Labirintus-korszakkal, míg a belső negatív teret alkotja a Korai-, Városos-, Írásos- és Itáliai-korszak. A két tér festői attitűdjeinek kapcsolata kettős. Egyrészt különbözik a célja a festményeknek: a Korai-, Városos-, Írásos-, Itáliai-korszak (belső tér) alkotásainak megfestésével Ország Lili a témái jelentését kereste vagy fejtette tovább, míg a Labirintus-korszaknál (külső tér) a jelentéstartalom-élet és túlvilág-kifejtése nem lehetett cél, hiszen a kontextust már maga a cím megadta.

Másrészt a Labirintus-korszak az összegző mű, mely idéz korábbi korszakokat, ezzel kifejezetten fontossá téve a kapcsolatot a többi korszakkal. Mindezért a szilárd test nem közelítheti a külső és belső tér felszínét annyira, hogy azok vonalvezetése megegyezzen, de nem is távolíthatja el őket annyira egymástól, hogy az azok közötti formai kapcsolat megszűnjön. A belső terek helyet formálnak témáiknak, melyek köré a szilárd test befoglaló formát rajzol, ezzel kiadva a külső felszínt. Az előbb is idézett Steven Kent Peterson írásban a következő negatív térről alkotott következtetéseket találjuk: *"A falak elsősorban a tér alakítására szolgálnak - a fal nem egy semleges válaszfal, amely egyszerűen felosztja az anti-teret, hanem konfigurációval rendelkezik. A falakat sűrűséggel és textúrával kell kialakítani - a fal nem semleges válaszfal, amely egyszerűen csak felosztja az anti-teret, hanem magává a földdé válhat. Készítsünk vastag és teret tartalmazó falakat - a vastag fal a negatív tér médiuma: dimenziója a térfogati tér elsődleges feltétele. Készítsünk olyan falakat, amelyek haszontalanok, csak a tér kedvéért: a falak nem csupán a programozott funkciók peremszélei, hanem az átmenetek helyszínei és maguk a helyek. Készítsünk negatív térrel rendelkező terveket - a látszólagos tömeg és vastagság „elvesztegetett” tere a tér jelenlétének előfeltétele."*

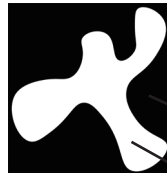
A szilárd test külső és belső terét formáló attitűde hasonló: A külső követi a belsőt.

A két felület attitűde eltérő: A külső felületet egyáltalán nem határozza meg a belső.

A két felület attitűde kettős: A külső felület reagál a belsőre - befoglaló formát ad ki -, de nem követi le azt

— külső tér
— szilárd tér (kimart pozitív tér)
— belső, negatív tér

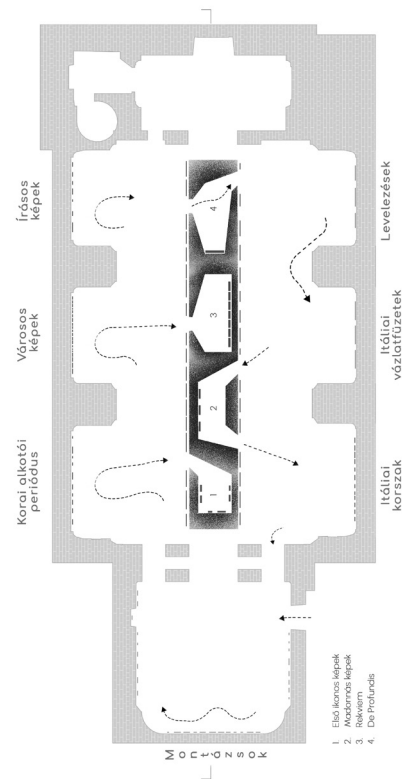
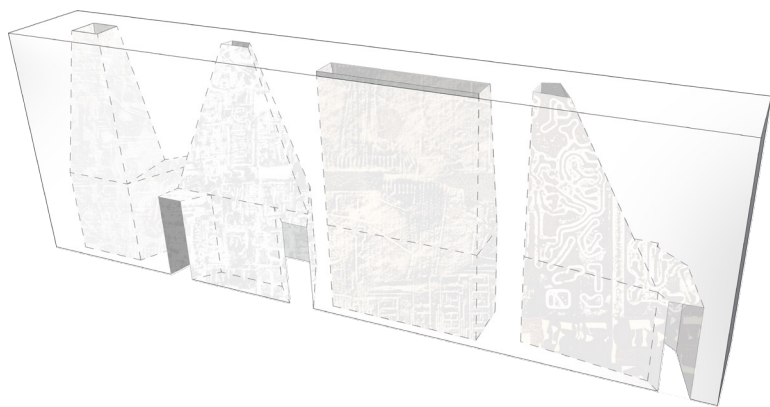
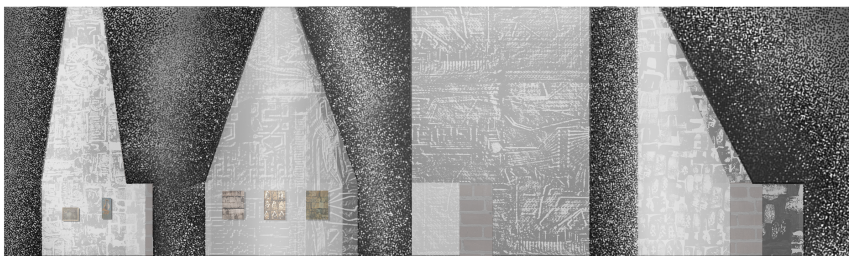
Lehet, hogy egy negatív állapotban lévő fal a megoldásunk?

a fal

Ahogy a fenti idézetben is olvashatjuk a fal megfelelő médiuma a negatív térnek. A szimbólum, ami bennünk mindig, mint pozitív tömör tér élt, eddig azt a kérdést vetette fel, hogy: Mi lehet a falon túl? Ország Lili esetében azonban a falba beépülnek jelentéstartalmak és felmerül az a kérdés is, hogy: Mit rejt maga a fal? A rejtekhelyekre pedig máshogyan bejutni nem tudunk, csak úgy, ha a rejtekhelyek negatív terekké alakulnak a látogatás idejéig.

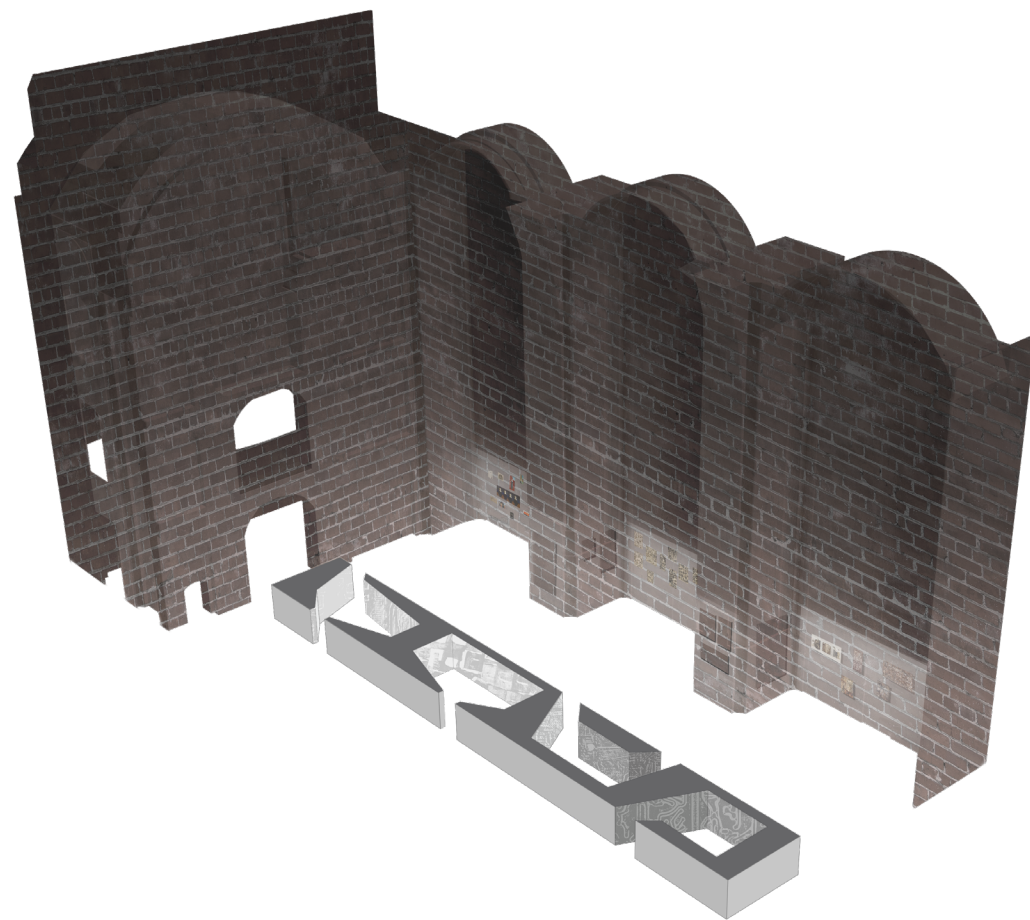
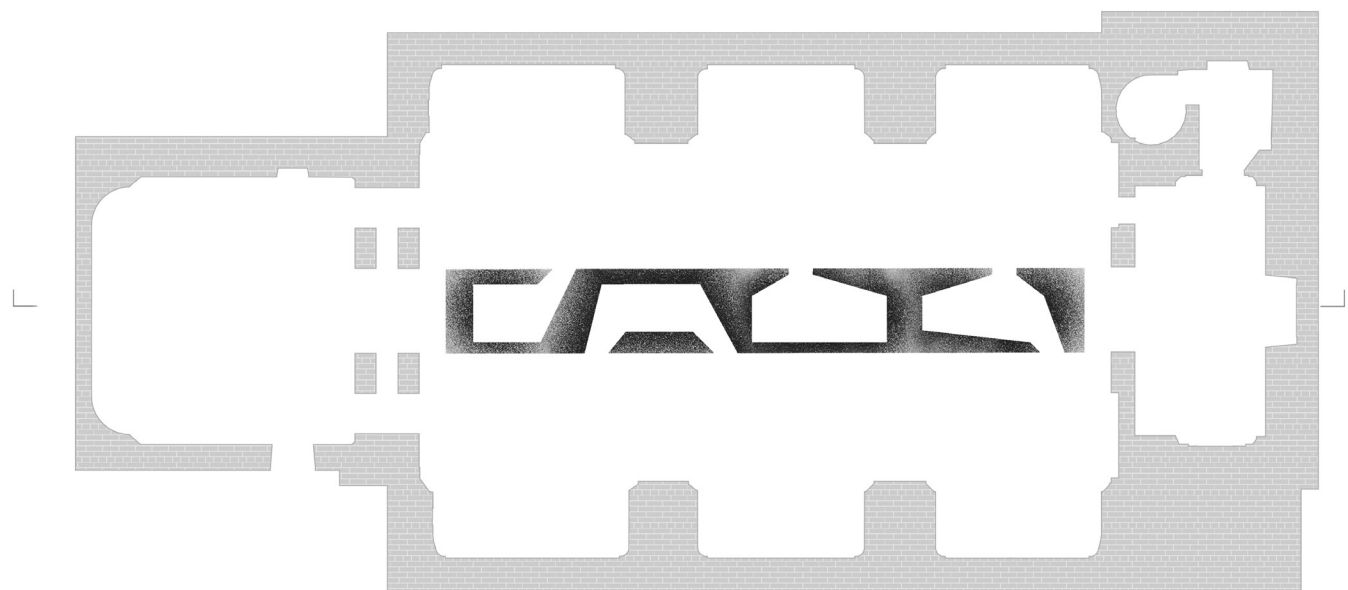
"A falak mögött annyi minden titok húzódik meg, a falak félelmetesek. Egy-egy fal előtt mindig arra kellett gondolnom, hogy mi vár rám ott túl... Ezt akartam kifejezni. A szorongásaimat tehát. Mert a falak bennem voltak... Mélyen érintettek. Megtaláltam bennünk mindazt, amire szükségem volt önmagam kifejezéséhez."

(Ország Lili)

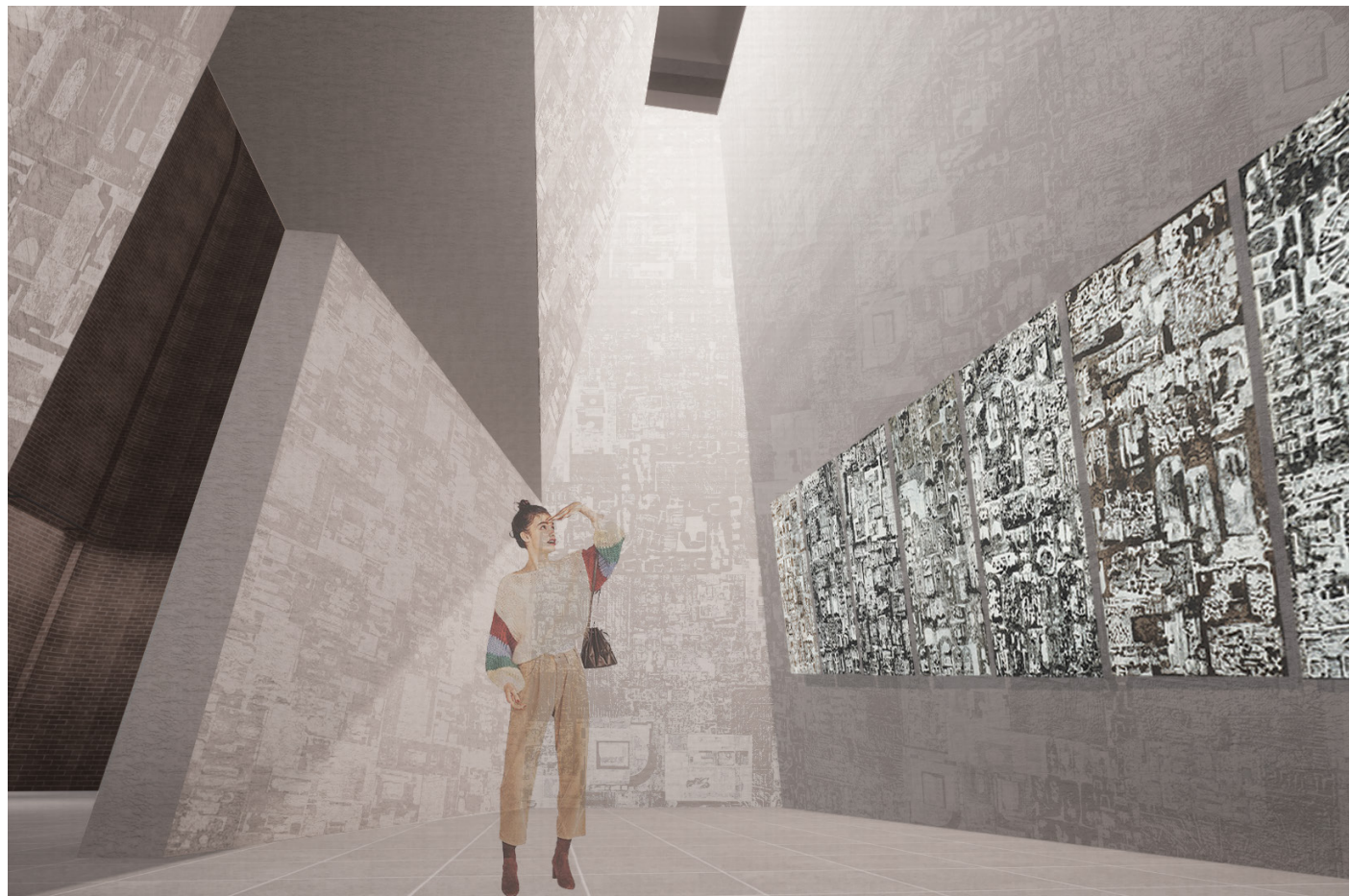

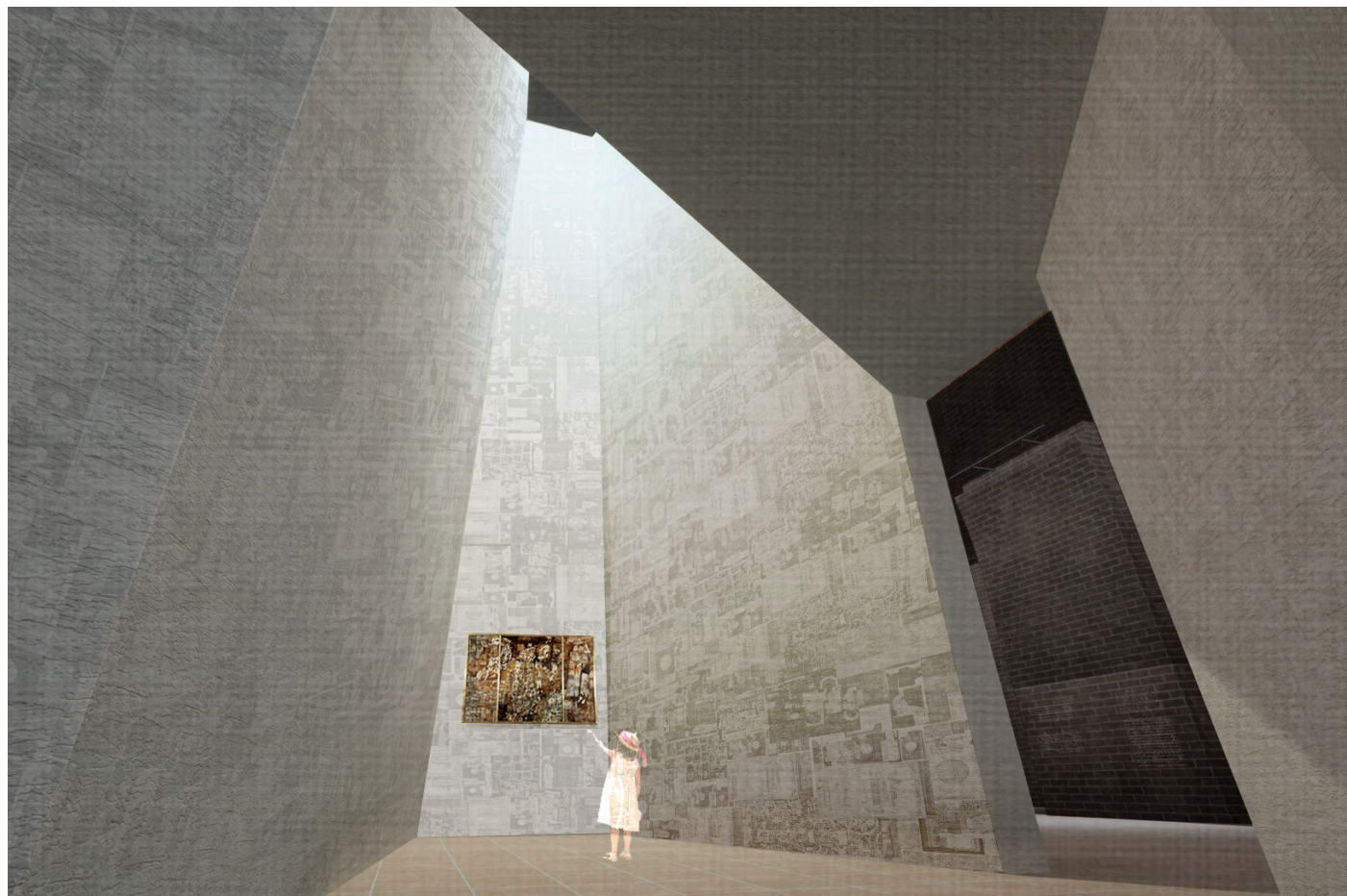
Az általunk tervezett fal a templom terének közepén húzódik végig 24 méter hosszan és 7 méter magasan, bőven látószög felett. Az első 4 korszak festményeit és az azokról szóló információkat a templom falára raktuk. Ezeknek a korszakoknak szenteltünk egyet-egyet a templomtérben kialakított 6 beugró terecskéből. Minden korszak beugrójával szemben nyitottunk ajtót, mely a korszak falban kialakított negatív terébe vezet. A falban 4 negatív teret alakítottunk ki a 4 korszaknak. Mindegyik térben olyan festmény-csoportot helyeztünk el, mely a korszakának hangsúlyos képviselője: Korai korszakból az első ikonos képeket, a Városos-korszakból a Rekviemet, az Írásos-korszakból a De Profundist és az Itália ihlette képek közül a Madonnás ikonos képeket. A negatív terek felett összeszűkül a tér és a fény bejutására is szolgáló kis nyílásokban végződik a fal tetején, ezzel valamiféle kapcsolatot teremtve a negatív terek és a templomtér között.

A templomtérbe lépve a Korai korszak montázsai fogadják a látogatót, majd be is vezetik a templom főhajójába, ahol a Korai korszaktól az Itáliai ihletésű képekig kronológiai sorrendben vannak elrendezve az alkotások. A bejárás útvonala ingázik a templom fala és a tervezett fal negatív terei között. "A Labirintus képek tervezése, festése során tehát mindvégig nagyobb felületekben, nagyobb képegyüttesben gondolkodott. Nem képet akart akasztani a falra, hanem falat, faltöredéket alkotni. Olyat, amit nem közelről tanulmányoz a látogató, hanem távolabbról is hat rá, a néző nem egy kép, hanem egy fal előtt áll. Egy olyan térben, amelynek a falait Ország Lili festette." (Zsemberyné Árvai Mária). A Labirintus-korszak festményeit a fal külső felületén helyeztük el, annak mindkét oldalán és teljes hosszán, azt jelezve, hogy a képek lényegében a fal részei, hiszen azok alkotják a szilárd test külső teret formáló felszínét. Bár a korszakot alkotó képek így látszólag kiemelt helyet foglalnak el, az igazán meghatározó, a korábbi korszakok alkotásai mögöttük rejlenek a falban. Az bejárás útvonala körbevezeti a látogatót a térben, így a kiállítás a félkör alakú apszisban végződik, ott, ahol kezdődött.

Források:

Steven Kent Peterson - Space and Anti-space

Zseberyné Árvai Mária (2019) Történelem és emlékezet között: Ország Lili művészete

Árva Mária (2016/4) Ország Lili első magyarországi gyűjteményes kiállítása, 1967. Székesfehérvár

Árvai Mária - Ország Lili itáliai vázlatfüzetei

Kolozsváry Marianna - „Az eltűnt idő nyomában” Ország Lili kollázsai

Művészeti katalógusok (1979) Ország Lili festőművész kiállítása

Művészeti katalógusok (1981) Ország Lili festőművész kiállítása

Rozgonyi Iván - A festői művelet megértésétől az analógiáig

S. Nagy Katalin - Ország Lili labirintusai

S. Nagy Katalin - Zsidó motívumok Ország Lili művészetében